

FÜGGETLEN LAPOK

Megjelennek minden nap.

Az előfizetési pénzek s lap kezelését illető minden tárgyak a kiadó hivatalhoz (Első magyar egyesületi könyvnyomda, 3 korona-utca, 18 sz. a.) intézendők. Bérmentetlen levelek el nem fogadtatnak.

Uj előfizetés

FÜGGETLEN LAPOK további folyamára.

April-juniusi évnegyedre	..5 ft. — kr
April-szeptemberi félve	10 " — "
April-decz 3 évnegyedre	15 " — "
Egy óra	1 " 70 "

A kiadó-hivatal,
3 korona utca 18. sz.

Szigetköz, apr. 14.

Habár a szerkesztő ur eléggé világosan megfelelt a szatmári encyklikának vádjaira, s oly indoklással érinté a püspöki hatalomnak az alsó papsághoz való jelenlegi némileg merev állását, hogy az igazságszolgáltatás és valóban vallás- és igazságügyekhez illő őszinte bátorsággal minden egyháza üdvét szíven hordozó katolikus kebelben tisztelget keltett: mégis, engedje meg szerkesztőjének, hogy ezen ügyhöz, mint olyanhoz, mely a curatus clerus érzelmének hurjait legközelebről érinti, mi falusi papok is hozzájárulhatunk.

A ki bennünket arról gyanúsítana, hogy mi önző tekintetekből a felső papságra a demagog irigységével tekintünk: s hogy — mert szegénységünk csak sora vizre szorit, s csak hírből ismerjük a javadalmas egyházi urak hűs fazekait — szívünkben nem él a püspöki hatalom isteni eszméje iránti tisztelget; s hogy bármily opportunus politikai válság, azonnal az ellenség táborába sodorva osztályosainkat: — az megsértené a vallás malasztját, mely tünni és a jövő életben reménylenitani. Mindazáltal nem tagadhatom, hogy általánosságban szólva, van sok igazság azon a felsőbb körökben is tudomásra jövő nézetben, mely szerint az alsó papság és felső papság között bizonyos távolság, hogy, ne mondjam idegenkedés tapasztalható.

Nem az egyházelvi felsőbbiségi jogokat értem itt. A canoni engedelmség ma oly szent és tisztelt, mint az első századokban volt. Sem a hivatási függés kapcsa forog itt szóban. Egy eszmétől függni, mely a legnagyobb és legszentebb, minden elemére és szívre nézve a keresztény méltóság non plus ultrája. A társadalmi differenciák okozták a visszás és káros helyzetet. Neveltetésünk sok tekintetben ferde irányba, mely már az ifjuban titkos ambíciókat ébreszt, a jellem megbémitő alakoskodásokra, a felsőbbiség előtt tetszélő hűságra vezet; a nepotismus és kegyenczmánia, mely némely külön-tisztelt előjárónál személyes sympathiákban nyilatkozik: mindez oly körülmény; mely míg egyrészt már klerikusban, a hivatásnak éppen nem apostoli intenciókat nyit, ugy a jövőre nézve anyagi célok vadászatára irányozza életfölkészését.

Sokszor sikerül a törekvés, kivált ha e tulajdonok mellé szerencse is járul. De ha minden kísérlet és erőködés mellett is Fortuna asszony nem mosolyog — akkor beáll az elégtelenség, az önmagával való meghasonlás kínzó állapota. De még ezekre sem vonatkoztatot eszponán és kizárólag főntebb mondott abbéli állítást, hogy az alsó és felső papság között bizonyos idegenkedés létezik. A tény apodictica bizonyos. Okait kíváncsisággal ne kutassuk. Ez kellemtelen igazságok elmondására kényserithetne. Fátolt reájok! Okosabbat teszünk, ha arról gondoskodunk inkább, mi módon lehet leg-hamarabb és legsikeresebben segíteni e bajon. Hogy a papság bizalma szerfölött fokozódni látszik, ha az a püspök választásban szintén részt vehetne, magától is értendő.

A sok érdemes között a legérdeme-szebbek jutnának polezra, az erő, tehetség; vagy a kor és érdem. Személyes hajlamok itt nem határozhatnának. Sem az alkalmazkodási képesség olcsó, de jellemes embereknél utált előnye.

E reform ellen az elcséptelt argumentum lenne, hogy mert a káptalan a püspök tanácsa, tehát csak a püspök választhatja tanácsosait. A kanonokokat nem mindenütt a püspök választja. Itt a kormány nevezi ki, amott maga a káptalan, vagy az alsó papság a főtényező abban. Fajdalom, elcsúsz tapaszthaljuk, hogy püspökeinket jobb tanácsosok is környezhetnék. Egy analógiával élék. S ez analógiát a polgári adminisztrációtól veszem. Ezt tehetem anélkül, hogy egyházelvi botlást követnék el, mert ez nem hitágazati dolog.

A községi vagy magistratuális tanácsosokat, hivatalnokokat maga az illető közönség választja, jöhetnek azok szolgálati köre, a kormányzó központban forog egyedül! A püspök tanácsosai az egyházmegyéért vannak és nem megfordítva. És méltányos, sőt jogos, hogy az alsópapság, a közvetlen az ő dolgait, érdekeit intéző, vezető közegek választásába befolyjon.

Ugyan ez áll az esperestekre nézve is, kik csak akkor lennének a püspök jobb szeme, ha azok az illető kebelbeli papság által választatnának, érdem és bizalom után! Egy látszik, nálunk az egyházi kormányzatban mindekkorig nem a tárgyilagosságnak, hanem az eredmény volt a döntő elv az intézmények alkotásánál, nem a lehető legjobb adminisztráció, s annak feltételei, hanem a merev jogelvek egyoldalú megővése.

Mily része van mindezen ferde joggyakorlatnak a fennforgó visszási állapot előidézésében, s a főpapi tekintély mily drága áron fizeti meg, a mostoha viszonyok által létesített egyházhatalmi centralisatio következményeit! Ezeket akartam rövid általánosságokban elmondani. Lesznek, kik szavaimat félremagyarázandják. Am tegyek. Én így vagyok meggyőződve. Örült az, ki nagy bomlásoknál, a tetőzetet akarván megmenteni, a dűledező falakat veszni hagyja!

Változtassuk meg a formákat, hogy a lényeg fentarthatassuk.

Komédia

a demacra-körben. Semmit sem restell a jóra való ember inkább, mint ha valamiképp nevétségessé válik, de ha némely embernek éppen ebben telik gustusa, ám lássa, sajnálni lehet e silyledést, de megszólalni nincs okunk. Azonban, ha nevétség dolgot követet nek el fővárosi egyletek részéről, hol még törvényhozók is szerepelnek, legyen maga az egylet bármennyire nyílt ellen, még is resteljük, tán jobban, mint ők, mert az ily dolgok nyilvánosság előtt folyván le, mindig árnyékokat vetnek nem csak azokra, kik érdemlik, a cselekvőkre, de még másokra is. Bármennyire érdemeljen minden józan ember előtt az éretlen helykeség oly felülést, minőnek tegnap tanui voltunk, még sem esik jól mint magyarnak, ha a lajtántulni sajto-ban ilyforma tudósítást olvasunk: A demacra-kört a kormány betiltotta, és a városatóságot utasította, hogy gyűlést tartását erőhatalommal is akadályozza meg. A hatalmas központi demacra-kör, mely csak közelebb is hirdette, hogy az egész ország közvéleményére és gombakint alakuló társakra támaszkodik, elhatározta, miszerint csak azért is megtartja gyűlését, és csak az erőknek enged. A főváros nagy feszültségben várta, mi lesz e komoly összecsapás következménye s a két hatalom harena minő kimenetelt nyerend.

léptet két városi darabot a legártatlanabb fajut, és a gyűlés rettentő felindulással gyorsan szétoszlik. Mire való volt e nevétség komedia? Isten mentse, hogy valakinek eszébe jusson, hogy komoly kimenetelt várjon. De minnek enyire nevétségessé tenni magát egyetlen a világ színe előtt. Azt hiszik e, ez nem tesz nevétségessé az idegenek előtt? Vagy azt hiszi a demacra-kör vitéző csapata, hogy a komédiát lekelle játszani arra, hogy most szuronyos vad erőszakkal declamálhasson a világnak. A kormánynak készítette e azon megaláztatást, hogy fenyegetéseinek nem hisz, és próbára akarta e tenni, hogy a mit kimondani mer, azt tenni van e bátorsága? Vagy magát akarta ki tenni azon megaláztatásnak, hogy a nagy hősiesség ellenesze-gülési henczegeknek két városi ártatlan hajdut állítsanak elibe? Ime hova ragadja az embereket az éretlen megfontolatlanság, melynek azonban van igen komoly oldala is a fővároson túl. A szegény népet így bujtogatják ellen-állás, az a szegény a dolgot — mi itt csak komedia — a vidéken komolyan veszi és mint Félégyházán láttuk, magára lövet s véráldozatok esnek. Kikre kiált a vér, mely ekképfajunk számat apasztja? Azon demacra hőskökre, kik az ellenszegülést prédikálják, de maguk a szelid város kapitány két ártatlan darabotja előtt megreitálnak. Felkötik a kolompot, hogy magukat nevétségessé tegyék. Nem magunk benyomásait írjuk le, de minden józan ember, ki a demacra-kör ellenszegülő szándékáról hallott, sajnálta a véletlekre vitt összehittkőzést, de midőn tegnap ez eredményt meghallotta, akaratlanul elpirult azokért, kikről ezt elfogja beszélni az idegen sajtó. A félegyházi félvezetett áldozatokért verik magyar szívünk, de a félvezetett pesti demacra-kért pirul magyar arcunk.

Választási rendszerünk.
II. Ki az 1848-ki törvények alkotásának körülményeit ismeri, vagy éppen azon helyzetben volt, hogy azon időszakot Pozsonyban élte át, annak nem fog eszébe jutni ezen törvényekre a komoly bírálat szokott mértékeiket alkalmazni. Hogy ama törvények az akkori idő minden bélyegét magukon viselik, ezt a meddig kérdésben voltak, kimondani ép oly könnyelműség volt volna, mint ma elhallgatni hiba volna. Tulfeszített igazalmak közt nyugodt kombinációt várni nem lehet, az igazalmasság és rohamosság jellege tehát természetes. A nagy elveket kimondani ily idők szokásos eredménye. Nem a népek okai annak, hogy a természetes fejlődés rendén nem léptek életbe, de catastro-fák idejét kell bevárni, hogy egyszerre kimondassanak. Ebben nincs tehát baj. De midőn a nagy elvek kimondásán túl azokat részletezni is kell s az élet viszonyaihoz mérve alkalmazni, ehhez már higgadt megfontolás, nyugodt kombináció kell. Az 1848-ki törvény kimondá a népképviselő elvét s felállítá a politikai jogok körében az egyenlőség elvét. De ezen nagy elvet alkalmazni kelle a közélet többrendű funkciójánál. A törvényhozásban, a megyékben, és a városokban. Nincs a világon választási rendszer, mely jogegyenlőség alapján a qualificatió ne épülne s a jogegyenlőség elve éppen abban nyer érvényt, hogy a qualificatió a közös mérték, mely alá mindenki tartozik. Hibának tartanók, ha valaki az 1848-ki törvények rohamos szabályait a józan elmélet és törvény-bölcsélet mértékével akarják bírálni s felette páleázat törne. De ma már nem ignorálhatjuk az elhamarkodás, a hiányzó kombináció kiáltó tévesztéseit, s ha választási rendszerünk reformjáról beszélünk, nem szólhatunk egyik ágában a népképviselői elv alkalmazásának a nélkül, hogy a másikkra is figyelemmel legyünk. Ha elhisszük, miszerint törvények-

nek józan alapokon kell nyugodni, akkor nem mellőzhetjük a törvényekben a józan indokok követeléseit sem, s akkor el kell ismernünk a következőket: a. A választások körül a qualificatió szabályainak mindenre egyenlőn kell alkalmaztatni minden kivétel nélkül, mert ezt kívánja a jogegyenlőség elengedhetlen elve. b. A választások körül az országgyűlésre ugy, mint megyékben s a városokban a qualificatiók nemének egyenlőn kell alkalmazást nyerni. c. A qualificatió mértékeinek azonban a szerint kell változni, a mint a választási cél magasabb fokú megbírást igényel. Például azt tagadni senki sem fogja, hogy annak megbírálásához, ki lehet alkalmas törvényhozó, a józan értelem magasabb foka kívánatik, mint arra, ki lehet jó szolgabíró, vagy városi tisztviselő. Adjuk hozzá még ehhez, hogy végelemzésben még a szegényebb sorsú választó természetesen közelebb is érdekeltezik az által, ki az ő közvetlen tisztviselője, mint az által, ki kerületéből a képviselő.

És még is nálunk a választási rendszer éppen ellenkező alapokon indul. Pesten például kinek 2000 frt értéke nincs, ki van zárva a jogból, hogy városi hivatalnokát válassa, de kinek 300 frt értéke van, az már országgyűlési képviselőt választ. A qualificatióban az egész világon három tényező mint alap ismertetik el: a nem és kor, a cultura és a vagyon. És ha az intézményekben, melyek a közélet összeműködő organismusát képezik, conformitásnak kell létezni, a qualificatió e factorainak a képviselői alakításában mindenütt alkalmaztatni kell az országgyűlés, megyék és városok választásainál egyaránt. A qualificatiók e neveit az 1848-ki törvény mindenütt elismerte, csak az alkalmazásban a mértéket tévesztette meg. Ez tehát a reform egyik kérdése. A másik még kiáltóbb tévesztése a birtokérték összehasonlításában volt, mi által egy vidéken kizárt igen sokakat többszörös értékkel bírókat, más vidéken bevett nagyszámú igen csekély értékűeket. Ez pedig igazságtalanság és jogtalanság. Mikről közelebről.

Világ-kereskedelmi új alakulások.
Az európai államoknak egymás-közti kereskedelmi üzlete naponként veszi élénkségét és jelentőségét, mert a civilizált népek mindinkább erőködnek ipartüzleti erejüket kifejtetni, s benső piaczaikat saját készítményeikkel ellátni. Azonban az Európában felhalmozott tőke és munkaerő tömegét világrézünk fogyasztása már nem elégitheti ki, s ha az erők egymást a versenyben felemészteni nem akarják, a tevékenységnek új tereket, a készítmények keletének új elvezető utakat kell keresniök. Habár Amerika és Ausztrália még folytonosan befogadja egy részét az európai iparfeleslegnek, ottani küldetésünk minden esetre határát már elérte s terjedésbe be van fejezve. Északamerika józan vérendszerre, gépszeti javításai, intézményei s az által, hogy a nyers anyagokat maga termeli, oda emelkedett, hogy az európai productumokat nemcsak naponként inkább nélkülözheti, sőt kezdi az európai ipart Délamerikában és Nyugatindióban versenyével tulszárnyalni. Miatun így az európai áruk kelete Amerikában mindinkább csökken s kilátás egyáltalában nincs arra, hogy előbbi jelentőségét az visszanyerje, ennek kényszerű következése lön, hogy: A világ-kereskedelmi forgalom mindinkább a középtengerre tör, s azon központossul, Az európai vaspálya hálózatok ennélfogva ezen főirány felé vették vonulásokat. A forgalom Afrikának belsejébe s északi részébe nyert részt és emelkedik. A kereskedés magának Indiába a veres tengeren át tör utat, s az Euphrat melléki tartományokat az európai forgalom körébe vonja. Egyiptomban esatonara nem készülőben, Mezopotamián keresztül távsodrony vonatot Indiáig, valamennyi fontosabb kikötők Odessa, Trapezuntól Triestig, s a Gibraltári vonalig az újabb nagy forgalmi mozgalom körébe vonatot, melyet a középtenger számtalan gőz-

sök minden irányban közlekedéseikkel elé-állítanak. Az által, hogy az ázsiai forgalom ismét egyiptomi vonalára tereltetik vissza, a középtengerrel kapcsolatban lévő országok természetesen gazdagodásra és erejük kifejtésére hatalmas lendületet nyernek. A világkereskedés ezen új irányja által új nagy jelentőségű conjuncturák jönnek létre. Az új világforgalmi combinatió terén első sorban áll Franciaország: Marséill-el, Ausztria és Magyarország: Triest, Fiume és a Dalmát partokkal, Olaszország: Velenceze, Genna, Ancona, Bari és Brindisivel és pedig nemcsak saját termelésekre nézve bírnak jelentőséggel, de az átmeneti forgalomra nézve is, mert mögöttük a legjelentékenyebb vásárpia-czok és legtermelőkbb vidékek állnak mint közbenső tartományok. Ezen általános érintésekkel is kitűnik, hogy a világ-kereskedelem ezen átalakulásánál az osztrák-magyar birodalom igen előnyös álláspontot foglalhat el, s nem csekély jelentőségre emelkedhetik. Triest és Fiume — mint tenger, parti rakhelyek — előtt még nagy jövő áll. Az előtérben a levantei forgalom s a középtenger partjai, mellette Illyria Krajna, Stájer, Dalmát, Horvát- és Magyarország, mögötte Ausztria többi tartományai és az ipargazdag Németország képezik a kereskedelmi tábor roppant körvonalát, mely hozzájuk csatlakozik. Mily fényes jövőt vár Triest és Fiuméra a fekete tengernek az Adriával egyes szárazföldi összeköttetése által, azon tényből mérhetni meg, hogy a közlekedés a fekete tenger északi kikötőiből s mindazon háttéri országokból, melyek mögötte fekszenek, Erdély és jórészt Magyarországon át, legalább a télszakon biztosabb és mindenesetre sebesebb a közlekedés, mint a Dardanellákon és a görög Archipelaguson át, s azért jobbadán arra vannak utalva.

Nem tartottuk helyén kívülinek a világ-kereskedelem terén most fejlődésben levő új alakulásokra utalni, hogy a hazánkban a vaspályák iránt naponként élénkülő sürgésben az irányadó szempontokat megjelöljük és az éppen tárgyalás alá kerülendő északkeleti vaspálya hálózat további kifejtésében előre indokoljuk azon kapcsolatok nagy jelentőségét, melyre utat a kérdésben forgó vonalok kiépítése nyit.

TÖRVÉNYHOZÁSI ROVAT.
A képviselőház mai ülésében jelenti elnök, hogy a tegnapi ülés végén az ipar-egyesületből vett át egy kérvényt, mely a mára tárgyalásra kitűzött kereskedelmi és iparkamaráról szóló törvényjavaslatra vonatkozik. Ebben a nevezett egyesület azt kérelmezi, hogy az iparkamarák külön is ülésezhessenek, és hozhassanak határozatokat. A napirend első tárgyát a törvények ki-hirdetéséről szóló törvényjavaslat képezte, mely általánosságban minden észrevétel nélkül elfogadtatott. A részletes tárgyalásnál is csak a végpontra nézve szóltak fel B a b es és P a p Zsig., hol kimondatik, hogy a törvények hiteles fordításban fognak azonnal köz-zéteteni az országban divó nyelveken. Mind Babes, mint Pap arra fektetik a súlyt, hogy szakfőriaakra bizassék a fordítás, mert a mult kormányok hiteles fordítását érthetetlenek voltak. Eanek ellenében Székács hivatalkörében szerzett tapasztalatok nyomán azon észre-vétel teszi, hogy a nyelvjárások, idiomok nagy különbözősége miatt annak minden tekintetben nem lehet megfelelni. Ezután a részleteiben is változatlanul elfogadtatott. Az ipar- és kereskedelmi kamaráról szóló törvényjavaslat kerülén tárgyalás alá, T i s a Kálmán szóval fel is kijelenti, hogy azt az általános tárgyalás alapjával sem fogadja el. Szóló meg van győződve, hogy az ipart és kereskedelmet hazánkban emelni kell, és éppen azért nem fogadja el, mert ezen testületek ily korlátok közé szoritva nem fognak megfelelni e céljuknak, nem egyebek azok, mint kormányközégek, melyekre a kereskedők maguk külön adóz-nak, és ez elég ok arra, hogy azt elvetessék, mert nem kívánja az ország egy osztályát sem külön adóval sújtani. Óhajtja, hogy mindenképp az érdekeltek hallgattassanak meg, tudja ugyan, hogy azt fogják mondani, hogy már az megtörtént de ő nem tartja kielégítőnek ugynevezett bizalmi férfiak meghallgatását, hanem indítványozza, hogy a kereskedők és iparosok küldöttjei a ház egy 10 tagu bizottságával értekezzenek a kamarák célszerű berende-zése iránt. G o r o v e miniszter vedni iparko-dik javaslatát, melyet a jobb oldalról W a s s

Igen fontos ni találmány

